

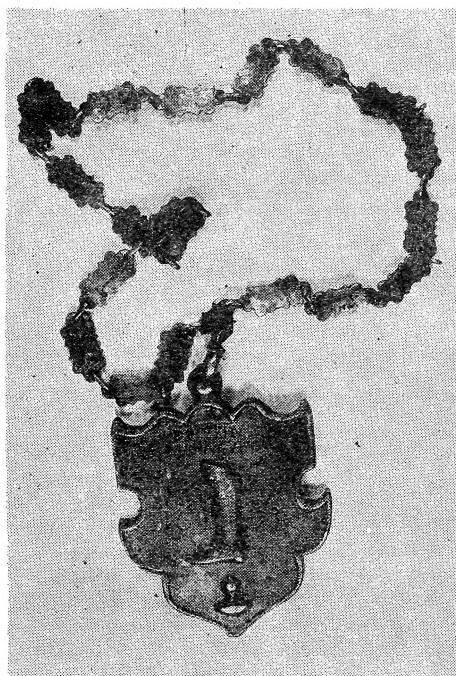
NAJNOWSZE NABYTKI W ZBIORZE PAMIĄTEK CECHOWYCH

W zbiorach Muzeum Historycznego m. Krakowa znajduje się dość liczny zespół zabytków cechowych, związanych z dawnymi krakowskimi organizacjami rzemieślniczymi. W zespole tym znajdują się insygnia władz, pieczęcie, obesłania, przedmioty służące do urzędzenia stołu w czasie obrad, wota, chorągwie oraz naczynia używane w gospodach cechowych¹.

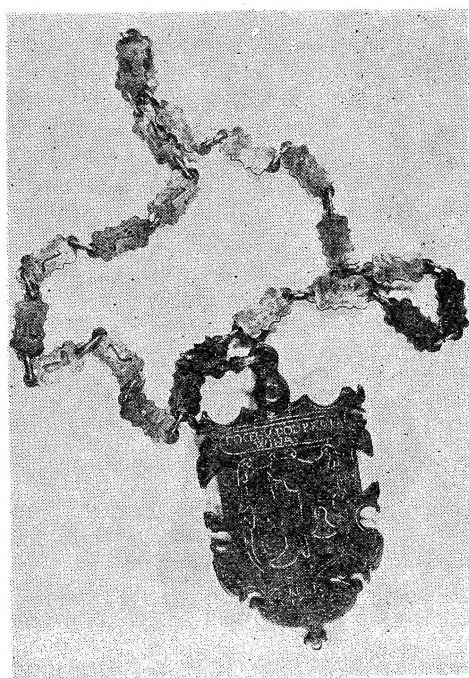
Przedmioty te tworzone dla potrzeb cechów, w związku z prowadzoną przez nie działalnością administracyjną, obronną i obrzędową. Wyposażenie organizacji rzemieślniczych było więc różnorodne. jednak — w porównaniu z ilością cechów działających na terenie miasta, związanych z nimi zabytków zachowało się stosunkowo niewiele.

Przemiany gospodarcze, jakie następowały w ciągu wieków, zmieniały znaczenie i zakres działania organizacji rzemieślniczych, co miało swój wpływ na wyposażenie cechów. Przedmioty przez nie używane ulegały rozproszению i zniszczeniu.

Badania zabytków cechowych dopełniają wiedzę o

1. Zawieszenie Cechu Szewców, r. 1641,
nr inw. MHK 1160/II

2. Zawieszenie Cechu Szewców, r. 1641,
1161/II

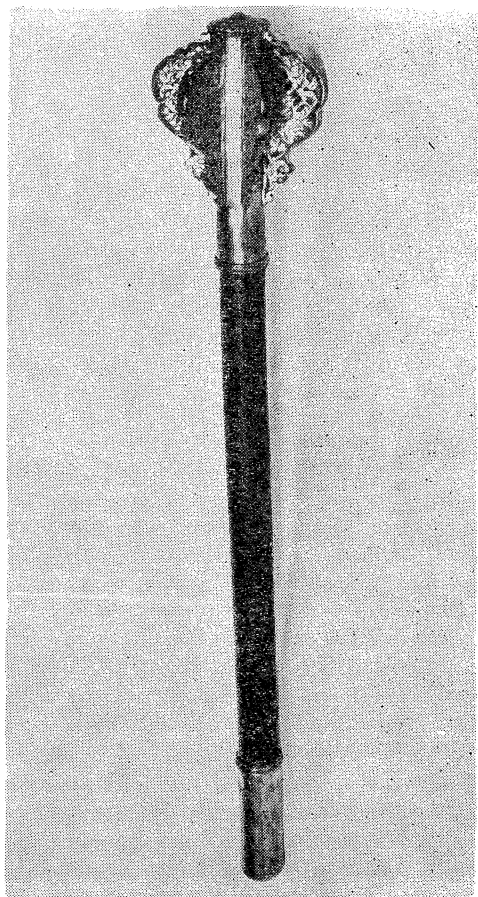
roli, jaką rzemiosło odegrało w dziejach miasta; stanowią też istotny przyczynek do pełniejszego poznania dawnej kultury.

Wśród pozyskanych niedawno do Muzeum zabytków rzemiosła artystycznego znajdują się oznaki godności starszych cechów.

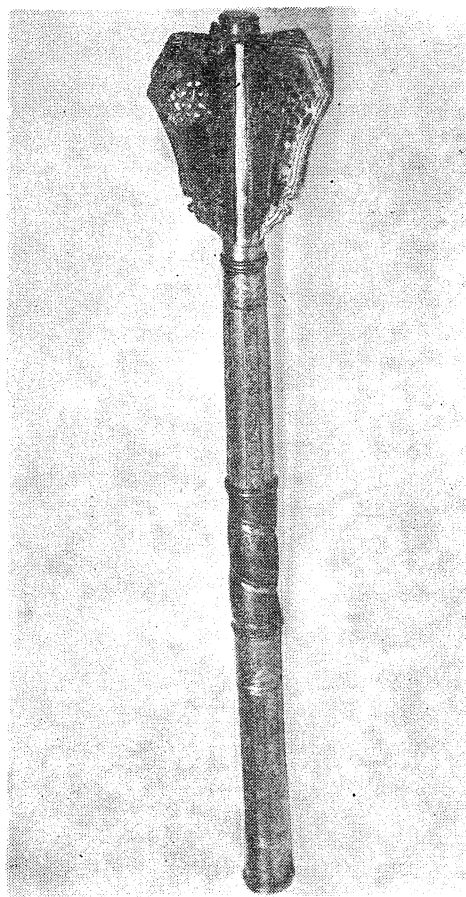
Są to: dwa zawieszenia i cztery buzdygany cechu szewców, dwa buzdygany cechu kołodziejów rymarzy siodlarzy i lakierników powozowych oraz dwa buzdygany cechu rzeźników.

Zawieszenie cechu szewców z r. 1641 w kształcie tarczy o ozdobnie wyciętych brzegach, wykonane z mosiądzu, posiada z obu stron wyryte godło cechu (but z cholewą i kopyto), nazwiska starszych cechu oraz napisy okolicznościowe. Nadto na jednej stronie w polu środkowym wyryte — krucyfik i datę: 1641.

Zawieszenie tego cechu z r. 1658 to tarcza barokowa z mosiądzu. Na obu stronach umieszczono godła cechu i narzędzia szewskie wykonane w reliefie. Wyryto napisy z datą: 1658.

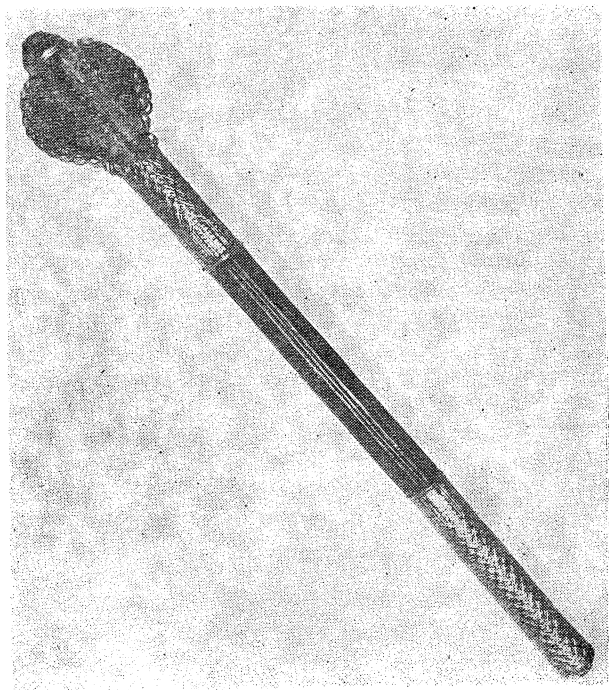

3. Buzdygan Cechu Szewców, w. XVIII, nr inw. MHK 1166/II

5. Buzdygan Cechu Szewców, r. 1685, nr inw. MHK 1163/II

4. Buzdygan Cechu Szewców, w. XVII/XVIII, nr inw. MHK 1165/II

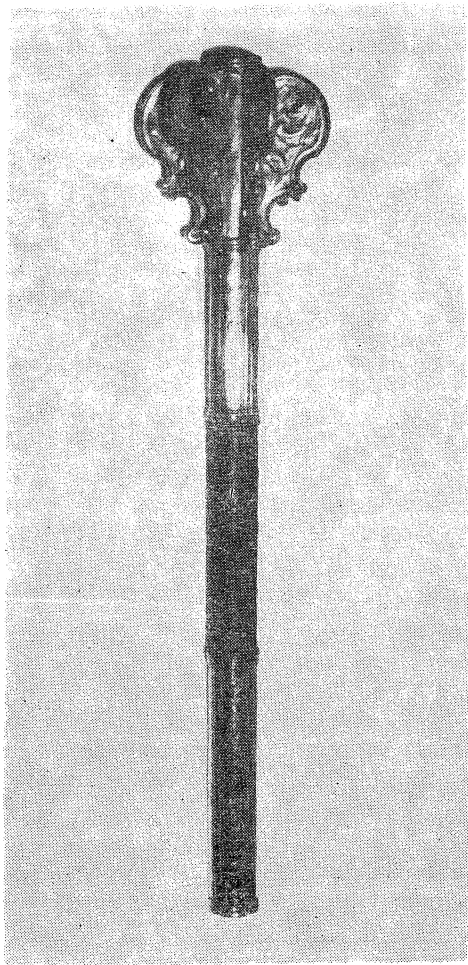
Tarcze są zawieszane na identycznych łańcuchach, złożonych z ogniów w kształcie nieregularnych płytek. Na każdej płytce wyciśnięty but z cholewą, a na jednym z ogniów ryty napis: ULMAN · FVND ·

Buzdygany cechu szewców pochodzą z drugiej połowy w. XVII i z w. XVIII. Jak i inne zachowane buzdygany cechowe wzorowane są na buzdyganach wojskowych. Okucia trzonów i główce wykonane są z blach srebrnych, repusowanych z bogatymi ornamentami roślinnymi i geometrycznymi. Główce w formie gruszkowatej składają się z sześciu, siedmiu i ośmiu piór — ażurowych lub pełnych.

Buzdygan z r. 1685 odznacza się urozmaiconą dekoracją. Głowica o ośmiu piórach pełnych z ażurowymi rozetkami, zwieńczona agatem, została osadzona na trzonie z wieloboczną rękojeścią, której boki są na przemian gładkie i pokryte rytym ornamentem o motywach roślinno-kwiatowych. Część środkową trzonu wypełnia spirala wgłębna, a górna powtarza dekorację rękojeści. Na spodzie rękojeści ryte ukoronowane godło cechu, data: 1685 oraz napis: TA BOŁAWA CEHV SZEWSKIEGO KRAKOWSKIEGO.

Dwa buzdygany cechu rzeźników pochodzą z połowy wieku XVIII².

Główce o siedmiu piórach pełnych z motywem liści akantu są osadzone na drewnianych trzonach,

6. Buzdygan Cechu Rzeźników, w. XVIII, nr inw. MHK 1135/II

obciągniętych skórą kozłową i okutych na zakończeniu oraz przy głowicach blachą srebrną, złożoną. Okucia wypełnia ornament cęgowy z kampanulami. Na zwieńczeniu głowicy znajduje się godło cechu — głowa wołu i dwa skrzyżowane topory.

Zostały odnowione w r. 1870 i wtedy na okuciach dolnych trzonu umieszczono nazwiska starszego i podstarszego cechu oraz datę renowacji.

Najpóźniej, bo w r. 1930, wykonana została z mosiądzu, jednakowa w kształcie i ornamentyce, para buzdyganów cechu kołodziejów rymarzy siodlarzy i lakierników powozowych.

Posiadają głowice o sześciu piórach z ażurowym ornamentem o motywach roślinno-kwiatowych, zakończonych tarczką z orłem polskim z jednej i herbem m. Krakowa z drugiej strony. Ich sześcioboczne w części dolnej i górnej trzony, a po środku skręcone spiralnie, zostały opatrzone wyrytą nazwą cechu, nazwiskami starszych tego cechu i datą fundacji.

Przedstawione tutaj zawieszania i buzdygany, wykonane na dobrym poziomie artystycznym, rozszerzają znajomość krakowskiego rzemiosła artystycznego.

Charakter organizacji rzemieślniczych sprzyjał ujednoliceniu przedmiotów służących cechom; różnice polegają tylko na indywidualnej, artystycznej interpretacji obowiązujących tradycyjnie wzorów.

P R Z Y P I S Y

¹ Por. J. Klepacka, *Zabytki cechowe w zbiorach Muzeum Historycznego M. Krakowa*, Kraków 1957.

² A. Chmiel, *Rzeźnicy krakowscy*, Kraków 1930, s. 203—205.